

POSLODAVAC I INSPEKCIJA RADA

UVOD

Unutarnji nadzor nad provedbom propisa o zaštiti na radu i posebnih propisa o zaštiti zdravlja radnika, kod poslodavca, obavljaju stručnjaci za zaštitu na radu i ovlaštenici poslodavca.

Vanjski nadzor nad provedbom zaštite zdravlja i sigurnosti obavljaju Državni inspektorat putem inspekcije rada i druga nadležna tijela prema posebnim propisima (Ministarstvo zdravstva, sanitarna inspekcija).

Nadzor u području radnih odnosa (Zakon o radu i podzakonski propisi) obavljaju inspektori rada pravnog usmjerenja, dok nadzor u području sigurnosti i zaštite zdravlja radnika obavljaju inspektori rada tehničkog usmjerenja.

Djelokrug rada inspektora rada bio je utvrđen Zakonom o Državnom inspektoratu (N.N., br. 76/99., 96/03., 151/03., 160/04., 174/04., 33/05., 48/05., 129/05., 140/05., 138/06., 68/07. i 79/07.).

Sada je djelokrug rada inspektora rada u području zaštite na radu uređen sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 86/08.) te Zakonom o Državnom inspektoratu (N.N., br. 116/08.) koji je stavio izvan snage navedeni Zakon o Državnom in-

spektoratu, kao i neke odredbe Zakona o zaštiti na radu (čl. 94., st. 3. i 5., čl. 95. i 96.) koje su se odnosile na projektnu dokumentaciju u postupku izdavanja građevinske dozvole te na tehnički pregled objekta.

Poslodavcu je od posebne važnosti suradnja s inspekcijom rada, što znači da će planirati i poduzeti mjere kako bi ta suradnja bila što uspješnija za dobrobit unapređenja zaštite na radu. To naročito podrazumijeva:

- poduzimanje mjera u svrhu omogućavanja nesmetanog nadzora inspektoru rada,
- prikupljanje i prezentacija svih akata, uputa, dokumenata, evidencija o provedbi zaštite na radu,
- prisustvovanje inspekcijom nadzoru te davanje potrebnih informacija inspektoru rada,
- zajednički obilazak radnih prostorija, prostora i mjesta rada radnika,
- pribavljanje i dostavljanje tražene dokumentacije inspektoru rada u određenom roku,
- obavješćavanje inspektora rada o izvršenju mjera po zapisniku, odnosno rješenju i dr.

PRAVA I DUŽNOSTI INSEKTORA RADA

Prema Zakonu o Državnom inspektoratu (N.N., br. 86/08.)

Prilikom nadzora inspektor ima pravo pregledati:

- objekte za rad s pripadajućim prostorijama i instalacijama,
- strojeve i uređaje te druga sredstva rada,
- akte, dokumentaciju i isprave iz područja zaštite na radu,
- utvrđivati identitet osobe,
- fotografirati objekte, osobe i dr. vezano uz nadzor,
- uzimati izjave od predstavnika nadziranih osoba, svjedoka.

Komentar

Uzimanje izjava od svjedoka uključuje i djecu pod određenim uvjetima (prisutnost psihologa, pedagoga i sl.) je nova odredba Zakona o Državnom inspektoratu.

U postupku nadzora inspektor ima pravo tražiti i pregledati isprave na temelju kojih može utvrditi identitet osobe, a osobe zatečene prilikom nadzora dužne su na zahtjev inspektora predložiti takvu ispravu.

O početku obavljanja nadzora inspektor može obavijestiti odgovornu osobu nadzirane pravne ili fizičke osobe (poslodavca ili njegovog ovlaštenika), ako je dostupna, osim ako smatra da bi obavještanje smanjilo učinkovitost nadzora.

Komentar

U prethodnom Zakonu je stajalo da će obavijestiti odgovornu osobu nadzirane pravne ili fizičke osobe, a sad može i ne mora. Ovakva odredba je sigurno korak natrag u suradnji poslodavca s inspekcijom kao i u unapređenju zaštite na radu, jer poslodavcu bi trebalo dati vremena da sredi i pripremi svoju dokumentaciju što bi uštedjelo vrijeme i samom inspektor, a pridonojelo bi i boljoj provedbi zaštite na radu kod poslodavca.

O obavljenom nadzoru inspektor rada je dužan temeljem Zakona o Državnom inspektoratu sastaviti zapisnik. Zapisnik mora sadržavati elemente propisane Zakonom o upravnom postupku (dalje u tekstu: ZUP).

Inspektor rada koji vodi postupak dužan je, sukladno odredbama ZUP-a, upozoriti stranku na pravo da sudjeluje u svim fazama ispitnog postupka te da se izjasni o činjenicama i okolnostima utvrđenim od službene osobe koja vodi postupak.

Zapisnik sadrži:

- naziv tijela koje obavlja radnju;
- mjesto gdje se obavlja radnja;
- dan i sat kad se obavlja;
- predmet u kojem se ona obavlja;
- imena službenih osoba;
- imena prisutnih osoba i njihovih zastupnika ili punomoćnika;
- točan tok i sadržaj postupka izvršene radnje i danih izjava;
- izjave stranaka, svjedoka, a koje su značajne za ishod postupka (donošenje rješenja i sl.) upisuju se u zapisnik što točnije, a prema potrebi i njihovim riječima;
- zapisnik se vodi tijekom službene radnje, a ako se radnja o kojoj se vodi zapisnik nije mogla obaviti bez prekida u zapisnik se upisuje da je bilo prekida i kada je nastavljeno s pisanjem zapisnika;
- ako su tijekom radnje izrađeni ili pribavljeni planovi skice, crteži, fotografije i sl., ovjerit će se i priključiti zapisniku;
- zapisnik mora biti vođen uredno i u njemu se ništa ne smije brisati, precrtane riječi moraju biti čitljive i ovjerene od službene osobe koja rukovodi radnjom postupka;
- u već potpisanom zapisniku ne smije se ništa mijenjati niti dodavati. Dopuna u već zaključeni zapisnik unosi se u poseban dodatak zapisnika;
- prije zaključenja zapisnika on se mora pročitati osobama koje su sudjelovale u postupku određene radnje, koje su dale

izjave i sl. Te osobe imaju pravo dati primjedbe na zapisnik. Na kraju zapisnika će se navesti da nije bilo primjedaba, odnosno kratko i točno će se navesti primjedbe na zapisnik. Zapisnik potpisuje osoba koja je u radnji sudjelovala, a na kraju će ga ovjeriti službena osoba koja je rukovodila radnjom i zapisničar ako ga je bilo;

- svaka osoba koja je dala izjavu potpisuje se ispod dijela svoje izjave u zapisniku;
- ako se zapisnik sastoji od više listova, oni se označuju rednim brojem, a svaki list ovjerava službena osoba koja rukovodi radnjom postupka i osoba koja je prisutna obavljanju radnje;
- dopuna zapisnika također se ovjerava;
- ako neka osoba neće potpisati zapisnik ili se udalji prije zaključenja zapisnika, to se upisuje u zapisnik i navodi se razlog (ako je poznat) zbog čega je potpis uskraćen.

Zapisnik je javna isprava i on je dokaz o toku i sadržaju radnje postupka i danih izjava, osim u dijelu na koji je dana primjedba. Dopušteno je dokazivati netočnost zapisnika (u sudskim postupcima).

Inspektor ima pravo tražiti privremenu obustavu poslovanja nadziranog objekta za vrijeme inspekcijskog nadzora ako smatra da ne može na drugi način obaviti inspekcijski nadzor ili utvrditi činjenično stanje. Zahtjev za privremenu obustavu poslovanja inspektor je dužan unijeti u zapisnik o obavljenom inspekcijskom nadzoru.

Komentar

Obveza upisivanja zahtjeva o privremenoj obustavi poslovanja u zapisnik je nova odredba Zakona, što je veoma dobro jer se na taj način mogu izbjeći sve kasnije nesuglasice i manipulacije.

Nakon obavljenog nadzora, inspektor može obavještavati i savjetovati nadzirane pravne i fizičke osobe o najučinkovitijoj provedbi zakona i drugih propisa ako to smatra korisnim ili potrebnim.

Komentar

Ova odredba bi bila još korisnija za bolju provedbu zaštite na radu kada bi inspektor imao savjetodavnu i preventivnu ulogu ne samo poslije nadzora.

Inspektor pokreće postupak po službenoj dužnosti, iznimno na zahtjev stranke, kada je to zakonom propisano. Predstavku pravne ili fizičke osobe, na rad subjekata čije poslovanje nadzire, inspektor je dužan uzeti u obzir samo ako ga predstavka upozorava na činjenično stanje koje mu nameće obvezu pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

Komentar

Prethodnim Zakonom inspektor je bio dužan razmotriti zahtjeve u vezi s ostvarivanjem zaštite na radu podnesene od pravne ili fizičke osobe, a sad inspektor ima diskrecijsko pravo ocijeniti da li mu navedene činjenice nameću obvezu pokretanja postupka.

Ako je u povodu predstavke obavljen inspekcijski nadzor, inspektor je dužan obavijestiti podnositelja predstavke o utvrđenim činjenicama, odnosno poduzetim mjerama. U protivnom, inspektor će podnositelja predstavke obavijestiti o nepostojanju uvjeta za provedbu inspekcijskog nadzora.

Inspektor je dužan kao službenu tajnu čuvati dokumentaciju, činjenice i podatke utvrđene, odnosno nastale u inspekcijskom postupku, kao i identitet podnositelja predstavke.

Dokumentaciju, činjenice, podatke i identitet podnositelja predstavke utvrđene u inspekcijskom nadzoru inspektor, odnosno drugi državni službenik, može dati samo sudovima, tijelima državne uprave koja vode prekršajni postupak i drugim državnim tijelima, na njihov obrazloženi pisani zahtjev, u sudskim i upravnim postupcima iz njihove nadležnosti.

Komentar

Ovo je nova odredba koja uređuje način davanja dokumentacije u vezi s nadzorom drugim

tijelima uprave i sudovima i to samo na obrazloženi pisani zahtjev što je dobro, jer se konačno zna tko ima pravo na dokumentaciju i na koji način može doći do nje. Ovdje se ne spominje pravo poslodavca, a niti radnika (uviđaj u povodu ozljede na radu ili profesionalne bolesti) na dokumentaciju, osim što poslodavac o završenom nadzoru dobiva kopiju zapisnika.

Inspektor ima pravo privremeno oduzeti dokumentaciju i predmete koji mu mogu poslužiti kao dokaz u prekršajnom i kaznenom postupku do pravomoćnog rješenja, odnosno presude o čemu mora izdati propisanu potvrdu.

Ako je Zakonom predviđeno da se za određenu povredu propisa donosi određena upravna mjera, tada je inspektor dužan izreći tu upravnu mjeru.

Inspektor neće donijeti rješenje u slučaju da poslodavac otkloni nedostatke tijekom nadzora ili kad izvršenje rješenja uopće nije moguće.

Na rješenje inspektora rada može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe Državnog inspektorata u roku od osam dana od dostave rješenja, odnosno upisa u knjigu nadzora. Ako se utvrdi da je žalba dopuštena, pravodobna i izjavljena od ovlaštene osobe inspektor rada u područnoj jedinici, koji je donio rješenje u prvom stupnju a nije izmijenio pobijano rješenje, dužan je žalbu u roku od 5 dana proslijediti navedenom tijelu.

Inspektor ima obvezu nakon što je rješenje postalo izvršno utvrditi da li je i izvršeno. Ako rješenje nije izvršeno, inspektor mora pokrenuti postupak za njegovo izvršenje te će donijeti zaključak o dozvoli izvršenja. Ne postupi li poslodavac po zaključku o dozvoli izvršenja, inspektor će prisiliti poslodavca na izvršenje novčanom kaznom koja iznosi 10.000,00 kuna ako se izriče prvi puta, a 20.000,00 kuna ako se izriče drugi puta.

Neizvršenje izvršnog rješenja inspektora, također, predstavlja i prekršaj za koji se može izreći kazna od 50.000,00 do 120.000,00 kuna za poslodavca, odnosno od 6.000,00 do 20.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi. Od-

govorne osobe mogu biti i ovlaštenici poslodavca ako je poslodavac na njih prenio takva ovlaštenja.

Ako tijekom inspekcijskog nadzora inspektor utvrdi povrede propisa, koje predstavljaju prekršaj ili kazneno djelo, a što konstatira u zapisniku, dužan je u roku od 15 dana podnijeti optužni prijedlog za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno prijavu za pokretanje kaznenog postupka.

Inspektor ima službenu iskaznicu i značku s kojom dokazuje službeno svojstvo, identitet i ovlasti.

Inspektor rada dužan je obaviti nadzor:

- na mjestu gdje je nastao događaj koji je prouzročio smrt, skupnu ili težu ozljedu radnika, ili koji je izazvao poremećaj u procesu rada ili koji je mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika, i to odmah po primljenoj obavijesti,
- kod poslodavca kod kojeg je utvrđen slučaj profesionalne bolesti.

Osim toga, dužan je odmah izvijestiti glavnog inspektora o događaju koji je prouzročio smrt ili skupnu ozljedu radnika.

Komentar

Ovom odredbom obvezuje se inspektor da je dužan obaviti uviđaj u povodu događaja koji je izazvao poremećaj u procesu rada ili koji je mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika, dok Zakon o zaštiti na radu ne obvezuje poslodavca da u tom slučaju izvijesti inspektora rada, pa se postavlja pitanje kako će inspektor obaviti uviđaj ako nije, a i ne mora o tome biti obaviješten.

Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 86/08.)

Navedenim Zakonom utvrđena su posebna prava i dužnosti inspektora rada koja nisu regulirana Zakonom o Državnom inspektoratu.

Inspektor rada u provedbi inspekcijskog nadzora ovlašten je donijeti rješenje o privremenoj

zabrani uporabe sredstva rada, prostora ili instalacija, odnosno o zabrani određenog načina postupanja ili rješenje kojim naređuje poslodavcu da radnika privremeno udalji s obavljanja poslova, u slučajevima kada utvrdi da su izravno ugroženi život ili zdravlje radnika ili drugih osoba.

Komentar

Ova odredba nije bitno izmijenjena u odnosu na odredbu prethodnog Zakona o Državnom inspektoratu.

Inspektor donosi rješenje upisom u knjigu nadzora i može:

1. narediti poslodavcu da udalji s posla radnika koji radi protivno pravilima zaštite na radu, odnosno koji ne upotrebljava propisana osobna zaštitna sredstva te za kojeg se opravdano može pretpostaviti da je pod utjecajem alkohola ili drugih opojnih sredstava,
2. narediti poslodavcu da radnika udalji s poslova za koje ne ispunjava uvjete utvrđene pravilima zaštite na radu,
3. zabraniti uporabu sredstava rada (građevina namijenjenih za rad, instalacija, strojeva i uređaja, skela i površina za rad i dr.) dok se ne otklone nedostaci ili dok traju okolnosti zbog kojih je neposredno ugrožen život, odnosno zdravlje radnika,

4. zabraniti poslodavcu određeno ponašanje ili postupanje koje je protivno zakonu ili drugom propisu,

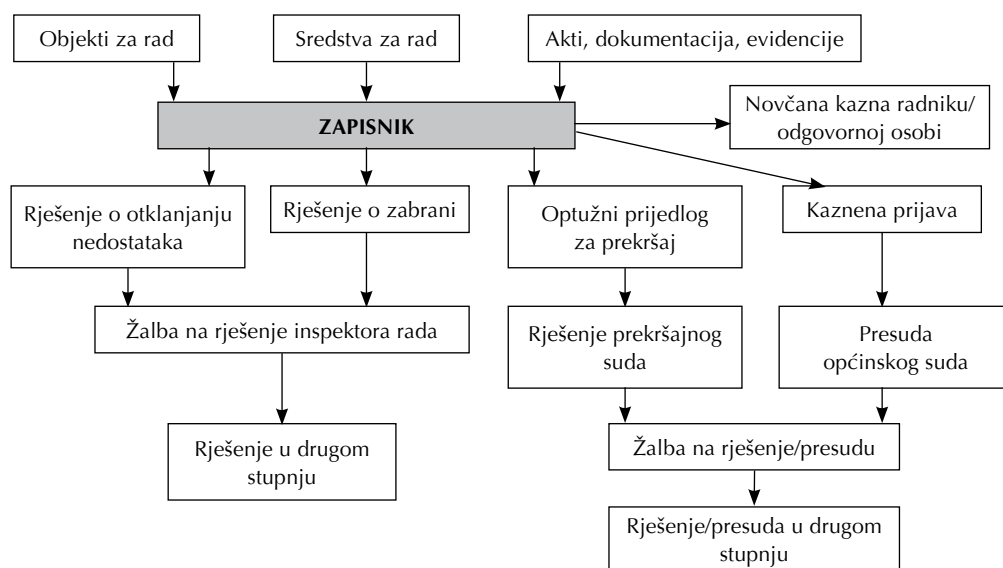
5. narediti poslodavcu otklanjanje utvrđene nepravilnosti.

Izjavljena žalba na rješenje inspektora u vezi s navedenim točkama 1, 2, 3 i 4 ne odgađa izvršenje rješenja.

U svrhu osiguranja provedbe zabrane uporabe sredstva rada inspektor je ovlašten i zapečatiti radne prostorije/strojeve i uređaje/instalacije.

Komentar

Prethodnim Zakonom o Državnom inspektoratu bila je propisana obveza da će inspektor donijeti posebno rješenje s obrazloženjem na zahtjev poslodavca ako ga podnese u roku od 8 dana od upisa rješenja u knjigu nadzora. Dakle, postoji mogućnost da inspektor obrazloži (pozivanje na propise) zbog čega je donio upravo takvu mjeru. Sada ovakva mogućnost nije dana niti novim Zakonom o Državnom inspektoratu a niti Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu, što nije dobro za vjerodostojnost same inspekcije. Slika 1. daje shematski prikaz provedbe inspeksijskog nadzora s mogućim poduzetim mjerama.

Slika 1. Shematski prikaz provedbe inspeksijskog nadzora s mogućim poduzetim mjerama

DUŽNOSTI POSLODAVCA

Poslodavac:

- mora inspektoru rada osigurati neometano obavljanje nadzora i staviti mu na raspolaganje sva sredstva i potrebnu dokumentaciju,
- je dužan privremeno prekinuti poslovanje nadziranog objekta ako to zatraži inspektor i ako je to bitno za utvrđivanje činjeničnog stanja,
- je obvezan u roku od osam dana od isteka roka utvrđenog rješenjem izvijestiti nadležno tijelo inspekcije rada o izvršenju rješenja ili razlozima zašto rješenje nije izvršeno,
- je obvezan izvijestiti inspekciju rada o smrtnoj težoj ili skupnoj ozljedi odmah po nastanku događaja, a u roku od 48 sati od nastanka događaja dostaviti inspekciji rada propisano pisano izvješće,

- je dužan podnijeti godišnje izvješće o ozljedama i profesionalnim bolestima inspekciji rada ako je takvih slučajeva bilo.

ZAKLJUČAK

Unapređenje zaštite na radu može se postići samo zajedničkim naporima nadležnih državnih tijela, poslodavaca kao i drugih čimbenika u sustavu zaštite na radu. U pozitivnim propisima koji uređuju postupanje nadležnog tijela u području zaštite na radu nedostaje preventivna i savjetodavna djelatnost koja bi poslodavcu pomogla u boljoj provedbi zaštite na radu. Kad bi se inspekcija rada ekipirala sukladno Zakonu o Državnom inspektoratu (jedan inspektor na 4000 do 5000 radnika), vjerojatno bi postojala mogućnost i za ovakav oblik djelovanja, uz uvjet promjene pozitivnih propisa.

*Zlata Trupčević, dipl. ing. kem. tehn.
Pliva Hrvatska d.o.o., Zagreb*